

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 14 marca 2001 r.

35035

RPO/328217/99/IX/WK

Pan
Jan Maria Rokita
Przewodniczący Sejmowej Komisji
Administracji i Spraw Wewnętrznych

Szanowny Panie Przewodniczący

Na podstawie korespondencji kierowanej do Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzono istnienie problemu polegającego na braku możliwości uzyskania świadczenia odszkodowawczego przysługującego strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej lub członkowi ochotniczej straży pożarnej. Z nadesłanych dokumentów wynika, iż niemożność uzyskania świadczenia spowodowana jest brakiem przepisów prawnych regulujących niniejszy problem.

Zgodnie bowiem z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 81, poi. 351 z późn. zm.), strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej lub członkowi ochotniczej straży pożarnej, który w związku z działaniami ratowniczymi lub ćwiczeniami doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, a w przypadku śmierci - członkom jego rodziny, przysługują świadczenia odszkodowawcze, z zastrzeżeniem ust. 2. Z kolei przepis ust. 2 mniej siego artykułu określa, że strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej lub członkowi ochotniczej straży pożarnej, któremu świadczenia odszkodowawcze, o których mowa w ust. 1, przysługują także z tytułu stosunku pracy lub służby albo ubezpieczenia społecznego, przyznaje się jedno świadczenie, wybrane przez zainteresowanego. Natomiast przepis ust. 3 stanowi, iż Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania świadczeń, o których mowa w ust. 1. Przepis artykułu 26 ustawy o ochronie przeciwpożarowej otrzymał dotychczasowe brzmienie przy pomocy art. 1 pkt 18 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 111, poz. 725).

Obecna treść przepisu w przeciwieństwie do poprzedniej, która stanowiła, że "pracownik jednostki ochrony przeciwpożarowej lub członek ochotniczej straży pożarnej,

który w związku z działaniem ratowniczym doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje odszkodowanie w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach", wskazywała na świadome działanie ustawodawcy zmierzające do uregulowania niniejszego problemu przez wydanie rozporządzenia wykonawczego, w którym określone byłyby szczegółowe warunki i tryb przyznawania świadczeń, o których mowa w ust. 1 obecnie obowiązującego art. 26 ustawy o ochronie przeciwpożarowej. Świadczy o tym także fakt przygotowania projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zakresu, szczegółowych warunków i trybu przyznawania świadczeń odszkodowawczych strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej lub członkowi ochotniczej straży pożarnej. Projekt ten nie uzyskał jednak akceptacji Komitetu Społecznego Rady Ministrów. Z informacji uzyskanej od Dyrektora Departamentu Legislacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wynika, że prace nad wymienionym projektem zostały wstrzymane z uwagi na zgłoszone w trybie konsultacji międzyresortowych zasadnicze zastrzeżenia dotyczące zakresu normowania przedmiotowego projektu. W nawiązaniu do tego podjęto decyzję w sprawie nowelizacji przepisu art. 26 ustawy o ochronie przeciwpożarowej, która polegać będzie na zamieszczeniu bezpośrednio w ustawie przepisów konkretnie wskazujących, jakie świadczenia mają przysługiwać strażakom i członkom ochotniczej straży pożarnej oraz określających podmioty, które mają je wypłacać. Samo upoważnienie zaś powinno dotyczyć jedynie trybu przyznawania tych świadczeń.

Otrzymane zastrzeżenia co do wykonania upoważnienia ustawowego zawartego w art. 26 ust. 3 wyżej powoływanej ustawy o ochronie przeciwpożarowej zostały najprawdopodobniej wstrzymane zapewne z tego względu, że materia przekazana do uregulowania w tym rozporządzeniu jest, materia ustawową. Stąd też w istocie wykonanie przedmiotowego upoważnienia nie prowadziłoby do zgodnego ze standardami konstytucyjnymi uregulowania sytuacji prawnej strażaków w zakresie ich roszczeń odszkodowawczych. Omawiane prawa strażaków jako prawa majątkowe należą do kategorii praw chronionych konstytucyjnie (art. 64 Konstytucji RP), stąd też określenie ich zakresu powinno nastąpić wyłącznie w ustawie (art. 31 ust.3 Konstytucji RP).

Co prawda po wejściu w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483) zmienił się stan prawny określający rangę aktu prawnego za pomocą, którego powinien być regulowany niniejszy problem (już nie rozporządzenie lecz ustawa), także dyspozycja zawarta w art. 26 ust 3 ustawy o ochronie przeciwpożarowej nie określa terminu w jakim powinien być wydany akt prawny określający szczegółowe warunki i tryb przyznawania świadczeń odszkodowawczych; jednakże nie usprawiedliwia to organów administracji publicznej, ze względu na charakter i znaczenie pełnionych przez te organy funkcji w państwie, do powstrzymywania się od wykonywania ustawowo nałożonych na nie obowiązków zwłaszcza, że upłynęły ponad trzy lata od wejścia w życie nowelizowanego przepisu. Bezczywność organu administracji

publicznej nie może powodować negatywnych skutków prawnych wpływających ujemnie na prawa strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej i członków ochotniczych straży pożarnych. Postępowanie takie byłoby sprzeczne z zasadą uwzględniania z urzędu słusznego interesu państwowego oraz słusznego interesu obywateli i zasadą pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa.

Moim zdaniem, przedstawiony problem powinien być uregulowany w możliwie szybkim terminie. Pragnę także nadmienić, iż obecny stan prawny budzi wątpliwości co do jego zgodności z konstytucyjną zasadą równości, gdyż pomimo takiego samego stopnia zagrożenia zdrowia i życia osób będących członkami jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz ochotniczych straży pożarnych przy wykonywaniu działań w akcjach ratowniczych jak funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej, tym ostatnim na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie przyznawania i wypłaty odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. Nr 29, poz. 129 z późn. zm.) przysługują świadczenia odszkodowawcze - natomiast strażacy jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz ochotniczych straży pożarnych są tych uprawnień nadal pozbawieni.

W związku z powyższym, uprzejmie proszę Pana Przewodniczącego o spowodowanie przyspieszenia prac legislacyjnych zmierzających do zapewnienia tej grupie strażaków i członkom ich rodzin świadczeń odszkodowawczych. Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku.

Z wyrazami szacunku

/-/ Prof. dr Andrzej Zoll